دورهٔ چهاردهم قانون گذاری — جلسه ۱۶ — شماره مسلسل ـ ۱۲۷۳

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه ۲۰ فروردین ماه ۱۳۲۳ ☆

فهرست مطالب :

۱ ـ تصویب صورت مجلس
۲ ـ اعلام اسامی اعضاء منتخبه جهة کمسیونها
۳ ـ مذاکره در برنامه دولت
۴ ـ موقع و دستور جلسه بعد ـ ختم جلسه

(مجلس یك ساعت و ربع قبل ازظهر بریاست آقای سید محمد صادق طباطبائی تشکیل گردید)

صورت مجلس روز پنجشنبه ۱۷ فروردین ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند ☆☆

[۱ ـ تصویب صورت مجلس]

رئیس ـ درصورت مجلس نظری نیست ؟

سیف پورفاطمی ـ بنده عرض دارم در صورت مجلس بنده را غایب بی‌اجازه نوشته بودند درصورتیکه بنده نوشته بودم وبوسیله خود آقای طوسی تقدیم کرده بودم.

طوسی ـ بطوری که قبلاً هم عرض کردمام مادامی که از کمیسیون عرایض ومرخصی اجازه اصلی نرسیده باشد ناچار غایب بی اجازه خوانده می شود ولی بعداً اصلاح می شود.

رئیس ـ اعتراض دیگری نیست (خیر) صورت مجلس تصویب شد.

[۲ ـ اعلام اسامی اعضاء منتخبه جهة کمیسیونها]

رئیس ـ بدواً اعضاء کمیسیونهای منتخبه به عرض میرسد و بعد وارد دستور میشویم. (صحیح است)

مقام عالی ریاست مجلس شورای ملی

نتیجه استخراج آراء متخذه در جلسه ۱۷ فروردین ۱۳۲۳ راجع بانتخاب کمیسیونهای یازده گانه منتخبه از مجلس بشرحی است که ذیلاً به عرض میرسد.

کمیسیون قوانین دارائی ـ عده آراء مأخوذه ۸۴ عده اعضاء کمیسیون ۱۸

جمعی ازنمایندگان ـ عده آراء لازم نیست.

حائزین اکثریت آقایان : رفیع ـ امیرتیمور ـ فرمند

☆ عین مذاکرات مشروح شانزدهمین جلسه ازچهاردهمین دورهٔ قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵)

ادارهٔ تندنویسی وتحریر صورت مجلس

☆☆اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین بی‌اجازه ـ آقایان : کفائی ـ مؤید ثابتی ـ سیف‌پور فاطمی ـ طهرانچی

دیر آمده بی‌اجازه ـ آقای منصف

فرمانفرمائیان ـ فرود ـ مجد ضیائی ـ طوسی ـ آصف ـ فتوحی ـ دهستانی ـ کاظمی ـ دکتر عبده ـ مخبرفرهمند یمین اسفندیاری ـ امیر ابراهیمی ـ اقبال ـ دکتر آقایان جمال امامی .

آقایان حسن اکبر ۲۱ محمد علی مجد و خلعت بری هریك ۱۹ و ایرج اسکندری ٦ رأی داشته‌اند .

کمیسیون قوانین دادگستری ـ عده آراء ماخوذه ۸۳ عده اعضاء کمیسیون ۱۸

حائزین اکثریت آقایان : عامری ـ نبوی ـ بهبهانی ـ دکترعبده ـ ساسان ـ سلطانی ـ عماد تربتی ـ ملك مدنی شریعت زاده ـ خاکباز ـ شهاب ـ منصف ـ فرهودی ـ تهرانی ـ مظفر زاده ـ نقابت ـ فداکار ـ ایرج اسکندری آقای رضا تجدد ۲۸ و آقای آشتیانی هم یك رأی داشته اند .

کمیسیون کشور ـ عده آراء مأخوذه ۸۰ عده اعضاء کمیسیون ۱۸

حائزین اکثریت آقایان : قبادیان ـ سنندجی ـ ذوالقدر ـ عماد تربتی ـ شجاع ـ ظفری ـ صدرقاضی ـ آصف مؤید قوامی ـ خلعت بری ـ طوسی ـ اسعد ـ فاطمی ـ بیات ـ رضاحکمت ـ فرخ ـ گنابادی ـ آقاسیدضیاءالدین آقایان مجد ودولت آبادی ومظفر زاده هریك یك رأی داشته اند .

کمیسیون فرهنگ ـ عده آراء ۸۱ عده اعضاء ۱۸

حائزین اکثریت آقایان : دکترشفق ـ هاشمی ـ منصف عباس مسعودی ـ نبوی ـ نراقی ـ روحی ـ دکتر کشاورز صفوی ـ تولیت ـ خاکباز ـ ساسان ـ کام بخش ـ سلطانی دکتر رادمنش ـ دکترطاهری ـ فرهودی ـ گنابادی آقای رضا تجدد نیز ۲ رأی داشته‌اند .

کمیسیون بازرگانی و پیشه وهنر ـ عده آراء ۸۱ وعده اعضاء ۱۸

حائزین اکثریت آقایان : مخبرفرهمند ـ فرود ـ افشار ـ صادقی ـ رستم گیو ـ خلیل دشتی ـ احمداخوان ـ حیدرعلی امامی ـ رحیمیان ـ نمازی ـ دکتراعتبار ـ جوادمسعودی تهرانچی ـ مهندس فریور ـ تهرانی ـ دکتر آقایان ـ تیمورتاش جمال امامی ـ فداکار ـ آقایان صدریه ۳ فرمند ۲ امینی ۲ بوشهری ومظفرزاده هریك یك رأی داشته‌اند .

کمیسیون کشاورزی ـ عده آراء ۸۳ عده اعضاء ۱۸

حائزین اکثریت آقایان : صمصام ـ ذوالفقاری ـ حسن اکبر ـ امینی ـ فتوحی ـ ظفری ـ دهستانی ـ امیرابراهیمی گرگانی ـ دکترشفق ـ مرآت اسفندیاری ـ رحیمیان فرمانفرمائیان ـ شهاب ـ روحی ـ آقا سید ضیاءالدین سیف پورفاطمی ـ کام بخش ـ آقایان دکتر کشاورز ۳ ـ تولیت مظفرزاده ـ کاظمی هریك یك رأی داشته‌اند .

کمیسیون راه ـ عده آراء مأخوذه ۷۹ عده اعضاء ۱۸

حائزین اکثریت آقایان : بهادری ـ افشارصادقی ـ نجومی خلیل دشتی ـ نمازی ـ معدل ـ رضا تجدد ـ مجد فطن سلطانی ـ ایرج اسکندری ـ دکتراعتبار ـ تجددطباطبائی آقایان گنابادی ۲ مظفرزاده ۱ دکتررادمنش یك رأی داشته‌اند .

کمیسیون امور خارجه ـ عده آراء ۸۳ عده اعضاء ۱۲

حائزین اکثریت آقایان : اسعد ـ رفیع ـ عامری ـ دکتر معاون ـ دکترمصدق ـ دکترزنگنه ـ دکترمعظمی ـ فرمند فرخ ـ عباس مسعودی ـ اقبال ـ دکتر رادمنش آقایان تیمورتاش ۲۹ ـ کشاورز ۲٦ ـ یمین اسفندیاری ۲۱ ـ محمدعلی مجد ۱۷ ـ اردلان ۱۲ ـ سنندجی یك رأی داشته‌اند .

کمیسیون بهداری ـ عده آراء ۸۳ عده اعضاء ۱۲

حائزین اکثریت آقایان : دکترمعاون ـ جوادمسعودی رضاحکمت ـ احمداخوان ـ امامی ـ صمصام ـ دکتر کشاورز تیمورتاش ـ مظفرزاده ـ آشتیانی ـ اردلان نسبت بیکنفر دیگر اکثریت حاصل نشده . آقایان شهاب ـ اقبال هریك یك رأی داشته‌اند .

کمیسیون نظام ـ عده آراء ۸٤ عده اعضاء ۱۲

حائزین اکثریت آقایان : آصف ـ ذوالفقاری ـ بهادری مقدم ـ هاشمی ـ نراقی ـ سنندجی ـ ذوالقدر ـ مهندس

فریور ـ دکترعبده ـ فرمند ـ حسن اکبر ـ آقای جمال امامی نیز دو رأی داشته‌اند .

کمیسیون پست وتلگراف ـ آراء مأخوذه ۸٦ عده اعضاء ٦

حائزین اکثریت آقایان : نجومی ـ مؤیدثابتی ـ معدل رحیمیان ـ یمین اسفندیاری ـ دهقان .

رئیس ـ برای یك نفری که اکثریت نداشته است و کمیسیون راه هم که هیجده نفر باید باشند و ۱۲ نفرشان انتخاب شده‌اند در جلسات بعد تکمیل خواهند شد (صحیح است) .

نقابت ـ راجع بانتخاب کمیسیونها مطابق نظامنامه هیچکس بیش از دو کمیسیون نمیتواند عضویت داشته باشد ولی اسامی که قرائت شد بعضی‌ها در سه کمیسیون عضویت دارند ازخودشان تقاضا میشود که استعفاء دهند .

رئیس ـ این در جلسات آتیه اصلاح وتکمیل میشود .

جمعی از نمایندگان ـ دستور ـ دستور

رئیس ـ آقای گرگانی اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند وهمچنین آقای امامی هم اجازه قبل از دستور خواسته‌اند . (جمعی ازنمایندگان ـ باشد برای جلسه بعد)

گرگانی ـ اجازه میفرمائید ؟

رئیس ـ میفرمایند برای جلسه دیگر باشد .

یمین اسفندیاری ـ اجازه بفرمائید یك تلگرافی رسیده است که راجع بزلزله گرگان است که چون هیئت دولت وآقای وزیر کشورهم تشریف دارند یك توجهی راجع به این موضوع بشود .

[۳ ـ مذاکره در برنامه دولت]

رئیس ـ گمان میکنم آقایان مایلند که دستورشروع شود . دستور امروز ما برنامه دولت است که مطرح میشود آقایان مخالفین و موافقین که در ستون اسم نوشته اند اول آقای طوسی یادداشت کرده‌اند وبعدآقای دکترمصدق . اول نوبه آقای طوسی است بفرمائید .

طوسی ـ یکی ازمواردی که برای نماینده بیشتر مجال تذکراست همین موقع برنامه دولت است بنده مطالب زیادتری دارم ولی چون احساس میکنم که آقایان دیگر هم میل دارندفرمایشاتی بکنند و شایدفرمایشاتشان وافی‌تر ازعرایض بنده باشد سعی میکنم مطالبم را خلاصه کرده باشم مقدمه این برنامه خیلی خیلی خوب است ولی آنچه که بنده دیدم دولت دراین برنامه خیلی خونسردی فرموده‌اندزیرا دراینجا قسمتی از اصلاحات را به تهیه و تصویب برنامه‌های چند ساله وعده داده اند . البته بنده هم معتقد هستم و خیلی هم صحیح است که کارها روی یك پایه محکم و اساس متین برقرار باشد درعین‌حال بعضی از مسائل است که بما مجال نمیدهد از چنان برنامهٔ استفاده کنیم . در درجه اول بعقیده بنده و شاید بعقیده همه موضوع ارزاق عمومی است . البته برخاطر آقایان پوشیده نیست محصول سال گذشته با تصدیق هر کسی یك محصول بی نظیر یا کم‌نظیری بود معهذا نتوانستیم آنطوری که بایدمردم را اداره کنیم بنده خیال میکنم اگر خدای نخواسته آسمان موافقت نکرد یا جهات دیگری ایجاد شود که محصول بخوبی پارسال نشود باید سئوال کرد که اگر خدای نخواسته چنین شد چه خواهند کرد بعقیده بنده هرفکری را که دولت باید بکند از امروز بکند برای اینکه اگر بخواهیم صبر کنیم چه خواهد شد بالاخره یك روزی خواهد شد که مردم گرسنه و روزگارمان از امروز بدتر و دستمان بجائی نخواهد رسید این است که بنده معتقدم اقدام دراین قبیل‌مسائل درمراحل اولیه گذاشته شود اما مواد برنامه .

الف ـ در سیاست خارجی خوشبختانه سیاست خارجی آقای ساعد که شانسشان هم کمك کرد، الحمد الله وضعیت خوبی را برای ما ایجاد کرده است و جای کمال تشکر هم هست . بلی نکته قابل توجه همین حقوق و منافع متقابل است میخواهم استدعا بکنم بشرط آنکه حقوق و منافع متقابل به تمام معنی رعایت شودودراین‌موضوع بیش از این عرض نمیکنم (صحیح است) ومطلب را دراین قسمت تمام میکنم . قسمت ب ـ سیاست داخلی استقرار امنیت‌عمومی و قضائی را بوسیله اجرای کامل قانون اشاره کرده اند .

تصور میکنم درقسمت قانون مجلس کار خودش را کاملاً انجام داده است و قوانینی را که باید در دست دولت بگذارد ازاین جهت گذارده و نواقصی ندارد . اما آن که امنیت عمومی است بطوریکه اتفاقاً چند روز قبل برحسب تصادف با یك نفر از آقایان وزرای محترم که الآن هم حضور دارند بنده ملاقات کردم صحبت این بود که نه در شهر و نه درشمیران مردم خیال راحت ندارندملاحظه بفرمائید همه روزه اوضاع شهر تهران که مرکز است و پایتخت است چه جوراست چاقو کشی وقداره کشی وشاید مسائل دیگری که بنده نمیخواهم اینجا عرض کنم بالاخره بهیچوجه کسی نمیتواند درخانه‌اش راحت باشد . اما راجع به‌ولایات ومعابر عمومی کدام روز است که در روزنامه‌ها باطلاع آقایان نمیرسد که در معابر عمومی و بیابانها چه‌بسر مردم‌میاید و چقدر کامیون‌ها را غارت میکنند زن وبچه مردم چه بسرشان میآید و هیچکس توجهی نمیکند وخود بنده چندین کاغذ به‌تمام‌مقامات‌لازم‌نوشته‌ام‌واسترحام کرده‌ام که‌معابر ناراحت است ومردم نمیتوانند عبور کنند وتوجه‌نشده است‌بنابراین بنده صرفاً توجه دولت را جلب میکنم . اما امور قضائی باکمال تأسف ناچارم عرض کنم که بنده باید باشخص آقای وزیر یادرجلسه خصوصی عرض بکنم زیرا بازرگانی تمام مردم و معاملات‌همه کس وهمه‌جا البته روی دستگاه قضائی مستقر است اگر نباشد هیچ نیست و متأسفانه هیچ نیست که نیست این است وضعیت قضائی ۲ در برنامه تهیه وسائل تأمین‌خوار بار وحوائج ضروری مردم وسعی درتعدیل قیمتها حقیقةً بسیار فرازشیرینی‌است‌امامع‌الاسف کو نتیجه ملاحظه بفرمائید همین فراز شیرین همین جملات خوب درتمام برنامها بوده است تابحال خیلی‌افسوس میخورم که باید یك‌حقیقتی را عرض کنم بنده باغلب این آقایان ارادت دارم بعضی کم و بعضی‌زیاد ولی وقتی بنده‌اینجا آمدم غیراز قسمی‌که بقرآن خورده‌ام هیچ‌چیز در نظرم نیست و چیزی جز کلام‌الله مجید و سعادت کشور نمی‌بینم و باید عرایض خودم را بگویم این است که میگویم آقایان‌مسئولیت مشترك داشته‌اید اغلبشان در کابینه‌های‌سابق‌هم‌بوده‌اید‌چطورمیتوانیداانکار کنیدبگوئید که‌از۲ سال ۳ سال‌پیش از این کاری‌نتوانستید بکنید و همین است که‌می‌بینیم‌خلاصه‌این‌است که‌تنهابا گفتن و نوشتن کاری انجام داده نمیشود و این فرازهای شیرین‌هم کاری نمیکند مگراینکه دولت عمل‌واقدام بکند وبه نتیجه برسد وخیال مردم را راحت‌بکند عقیده بنده این است اگر بخواهند (یکی از نمایندگان ـ والله میخواهند) و دلسوزی بحال مردم داشته باشند باید توجهی به بعضی مسائل کرده باشند اعتقادم این است موجد اصلی تمام بدبختی‌ها بحق حق دولتهای سابق بوده‌اند . صاف بنده میگویم که کوچکترین توجهی به‌مسائلی که لازم بوده‌است با کمال تأسف نکرده‌اند آقای دکتر میلیسپو با آن سلام وصلوات که آوردیم چه کردند ؟ ایشان یك مستشاری بیش نیستند اگر اشکالاتی در کارشان دیدند باید بدولت اطلاع بدهند وبردولت است که بیاید در مجلس‌بگوید این امور بد است و بمجلس پیشنهاد کنند ومجلس‌هم‌رفع بکند . بعقیده بنده دولت نباید تجارت بکند دولت نباید کسب بکند (صحیح است) دولت باید ازانحصارها صرف نظر بکند وبگذارد برای اشخاصیکه صالح این عمل هستند (صحیح است) . . .

دکتر کشاورز ـ صحیح‌نیست‌چون‌درموقع‌جنك‌است آقا

طوسی - این چه حرف است آقا مگر این جنك در جاهای دیگرنیست دولت باید بوسیله یك مادهٔ قانون حالا صحیح است یا صحیح نیست من صاحب این عقیده هستم که بوسیله یك ماده قانون این انحصارها را لغو بکنند . تاجر خوب اگر خوب بود تشویقش کنید ومحتکر را بدست قانون بسپارید این ادارات پرعرض و طول اداره تثبیت از کجا آمد ؟ اداره خواربار از کجا آمد ؟ اداره باربری از کجا آمد ؟ اینها چه میکنند ؟ اینها با تعدیل بودجه و خرج بکلی منافی است واینها مضر بحال کشور هستند وهرروزهم یك مخارج وصدماتی متوجه کشور میکنند . بنده یکقدری میخواهم مراعات نزاکت کرده باشم و همه را نگویم (یکی از نمایندگان ـ بفرمائید) خلاصه چند سال است بعضی از

اجناس مورد احتیاج عمومی (یکی ازنمایندگان ـ همه‌اش) در انحصار دولت است امروز از این انحصارها این‌نتیجه را نمیگیرندچون‌الان‌واردیم‌ومی بینیم‌چنانچه‌عرض کردم‌خیلی خوب است که چهارصباحی ولو برای آزمایش آزاد بگذارند به بینند چه میشود اگربد شد دومرتبه همان سفره‌شریف را باز کنند و بخورند و اگر خوب شد که چه بهتر ضرر ندارد کفر نمیشود ؟ جنگ هم هست باشد کلیه انحصارات که عرض کردم قند چای قماش و غیره و بعلاوه بنده پیشنهاد میکنم توجه فرمائید اجازه بدهند اجناس موجودی تجار که در گمرکات مانده بارعایت همان‌مقررات آزاد بکنند . از نظر کمیته خاور میانه که البته خاطر آقایان مسبوق است که میزان ۴۵ میلیون تومان اجناس برای ایران اختصاص داده اند ولی دولت استفاده نکرده است استفاده کنند واجازه بدهند که این اجناس‌دردسترس مردم و تجار قرار بگیرد و استفاده کنند چندین میلیون متر اجناس موجودی‌را که داریم و دارد میپوسد و ازدست میرود با نظر معتمدین محل در دسترس خریداران بگذارید راضی نشوید که واقعاً یك کارمند بیچاره برای‌سه متر پارچه باین ذلت که می‌بینید بیفتد وبعدهم حقوق یکماهش‌رابدهد تازه وقتیکه میخواهد بمیرد کفن نداشته باشد این چه بدبختی است ؟ این چه زندگانی است ؟ میخواهم این جا به تخصص آقای دکتر میلسپو آفرین بگویم چه خوب سطح زندگی را پائین‌آورده است به به آفرین آفرین به بینید چه قدر خوب سطح زندگانی پائین آمده است (خنده نمایندگان) الان دوسه سال است که سطح‌زندگی هی پائین میآید . آقا بعرش رسیده دست هیچکس بهش نمیرسد واقعاً این مردم بی چاره چه بخورند چه بکنند ؟ هنوزهم‌مشغول انجام این‌خدمت مهم‌هستند وسطح زندگی را دارند پائین میآورند یعنی بآسمان میرسانند ! ! !

خلاصه بنده نمیخواهم تمام این جهاتی را که می بینم حمل برنادانی بکنم یا حمل برعدم توجه بکنم بلکه اگر یك قدری بخواهیم دقیق بشویم خدای نخواسته بد بین می شویم برای اینکه بوضعیت عملیات آقای دکترمیلسپو نمیخواهم بیش‌از این وارد شوم ولی چون آقایان می فرمایند که بگوئیدبنده می گویم‌بنده یك‌دفعه که کمیسیون دارائی‌بود ایشان‌تشریف‌داشتند وبنده‌باید آنجا آن‌حقیقتی‌را که‌بگویم گفتم گفتم آقا این راه نیست این‌طور نیست ودیدند آنچه گفتم شد وحالاهم دارد بدترمیشود

یکی‌از نمایندگان ـ اینجاهم بگوئید

طوسی - در جلسه خصوصی عرض میکنم. اولاً خاطر آقایان محترم راتوجه میدهم وبنده هرچیزی که میخواهم بگویم‌بی‌اندیشه‌میگویم‌معهذااز نظر اداری اجازه بفرمایند که‌یك مطالبی رادرجلسه خصوصی عرض کنم بنده نظری ندارم ولی نمیخواهم یك‌چیزهائی‌بگویم که برخلاف‌مصالح باشد البته در جلسه خصوصی آقایان تشریف دارند و بنده با کمال‌افتخارعرایضی‌را که‌دارم‌عرض‌میکنم یك‌قسمت‌دیگر که باید عرض بکنم راجع به‌مضرات وجود اداره تثبیت‌است آقادراین‌اداره شنیده میشود۸۰۰ نفرعضو ۴۰۰ یا۵۰۰تومانی دارند که‌سیصد نفراز آنها مجللات هستند وپانصد نفر مجللین حالا دراینجا یك‌قدری دقت‌بکنید آیامفاسداخلاقی‌هم‌دارد یانداردد ؟ اگر یك قدری‌دقت بفرمایند وزراء محترم متوجه باشند وبخواهند در آتیه اصلاح بکنند . باید دید که‌این اداره محترم تثبیت چه خدماتی‌و کارهائی برای‌ماصورت داده است واین‌مضارش چیست و فایده‌اش‌چیست‌واین‌رابسنجندبه بینند کدام‌سنگین‌تر است‌اگرخوب بودقدمشان روی چشم اگرنه بروند پی کارشان . در مملکتی که یك شهرداری دارد و از نقطهٔ نظر تعدیل بودجه‌ملزم میشود که اعضائی‌راکه چهل تومان یاپنجاه تومان حقوق دارند بیرون بریزد دراین کشور دیگر نباید این اداره وجود داشته‌باشد . بروید آنجا به بینیدچه خبر است بروید نگاه کنید لااقل (ببخشید نمیگذارند میگویند بگوئید اقلاً بروید آنجا لاس بزنیدو تفریح کنید(خنده نمایندگان) بروید به‌بینید چه خبراست آن‌تو ؟ قسمت سوم تعیین حداقل مایحتاج زندگانی‌ازحیث لباس‌وغذا وغیره‌است . چنانکه میدانید این حرفهای شفاف

همیشه بوده است اگر بعمل ونتیجه نگاه بکنیم هر ساعت بدتر شده است دوسال قبل روغن دراین تهران یك من ۷ تومان بود حالا یك من چهل تومان شده قند دراینجا یك من ۷ یا ۸ تومان بود حالا درحدود ۵۰ تومان شده اجناس کارخانه چالوس باآن زیبائی متری ۶ یا ۷ تومان خریده میشد حالا متری ۴۰ یا ۵۰ تومان است (یکی از نمایندگان - اصلاً نیست) سال ۱۳۲۱ بنده اجازه میخواهم خیلی هم معذرت میخواهم یك صورت مقایسه کوچکی اجمالاً بعرض آقایان برسانم در سال ~~۱۳۲۲~~ ملاحظه بفرمایند در آن موقع قند کیلوئی ۷۰ ریال بوده است ولی در آخر اسفند ۱۳۲۲ یك ماه پیش از این کیلوئی ۱۴۸ ریال شده است تفاوت عمل این است چطور سطح زندگی پائین آمده؟ حظ میکند انسان واقعاً. در آن موقع شکر کیلوئی ۶۸ ریال بوده حالا ۱۲۵ ریال شده است آخر چه شده است که در عرض یکسال اینطور شده است چای هر بسته ۵۰۰ گرامی ۶۵ ریال بود امروز هر بسته ۱۸۰ ریال شده. اجازه بدهید این را عرض کرده باشم آقایانی که بر ایشان مجال هست و در عین حال احتیاج هست برای اینکه یکدفعه بدردمن وامثال من گرفتار شوند بروند یك دفعه بازار جنس بخرند به بینند دیگر میل میکنند زندگی داشته باشند یانه؟ اگر عائله دارند وخانواده دارند بروند به بینند چه خبر است، خوب تمام مردم هم مثل من دارند میمیرند ازبی چیزی و بی قماشی. اماراجع به پارچه های قماش کنتوازی پیراهنی بوده است متری ۳۰ ریال امروز ۶۶ ریال اگر پیدا بشود بالاخره این صورتی است که بنده نمیخواهم وقت آقایان را بیش از این بگیرم اگر ملاحظه بفرمائید اجناس از سال ۱۳۲۱ تا سال ۱۳۲۲ چهار برابر بلکه ده برابر بالاتر رفته است. الآن همین چند روزه که گفته میشود خدای نخواسته باران نیامده است (والحمدالله باران آمد) آقا نان و گوشت هم معنی دارد؟ گوشت که الآن باید فراوان باشد بروید به بینید چرا گران شده است؟ نان آزاد که شما میخوردید به بینید چه شده است چرا گران شده است؟ خلاصه این صورتی است که بعد به آقای وزیر دارائی عرض میکنم. قسمت دیگر تنظیم برنامه های چند ساله برای امور کشاورزی است. در اینجا هم عرایض خودم را کوچك میکنم و فقط استدعا میکنم بمن بفرمایند ابتکاراتی که در گذشته این وزارت کشاورزی کرده است چه بوده است؟ یکی دوتا را نشان بدهید جز بریدن درخت جنگل و چوبهای صنعتی و از بین بردن جنگلها بمن نشان بدهید به بینم حق دارد این وزارت خانه با این عرض و طول بماند یا نه؟ این جا دیگر خیلی جای تأسف است واقعاً آه تجدید نظر در وضع مأمورین دولت. بچه چیزش تجدید نظر میکنید آقا میخواهند بگویند سیرشان کردیم و کار ازشان میخواهیم میگوئید مسئولیت داشته باشند و نان نخورند میخواهید بگوئید دزدها را از خوب ها تفکیك کردیم این طور رسیدگی میکنید؟ چه کار میکنید من استدعا میکنم خوب ها را ازبدها تفکیك کنید چندین دفعه اینجا گفته ام و باز هم عرض میکنم به بینید این کارمند این شخص چه بوده است چه داشته است وچه کرده است و حالا چه دارد. بالاخره اگر بنده نمردم خودم این حساب بیست ساله را روشن میکنم (صحیح است).

این کارمند کارمند شما است که پایه زندگانی وامور کشور روی دوش این بدبخت است این کارمند باید سیر شود زن و بچه اش باید سیر باشد تا کار بکند این را که عرض میکنم روی انتقاد و سوء نظر بدولت نیست و بشخص حضرتعالی کمال اعتماد را دارم و ورقه سفید قبل از همه خواهم داد ولی این برنامه هم چنانچه در کابینه های قبل هم گفته بودند و بحرف گذشته بود ممکن است حالا هم بحرف بگذرد من از دولت وقتی مسئولیت میخواهم که به او گفته باشم بنده این ها را بهتان عرض میکنم و نتیجه اش را بعد میخواهم در قسمت ۷ دارد استفادهٔ کامل از جوانان تحصیل کرده که شایستگی علمی و عملی را امتحان داده باشند چطور مثلاً آنها که تحصیل کرده اند و در خدمت دولت هم نبوده اند اینها باید بکلی بکنار باشند؟ نه بعقیده بنده از آنها هم باید استفاده شود و چنانچه عرض کردم خوبهاشان را از بدشان جدا کرد و

وخوبهاشان را باید با کمال احترام نگاه داشت شنیده میشود که آقای دکتر میلسپو بفکر استقراضی هستند آیا این حرف صحیح است یا خیر (بعضی از نمایندگان - خیر آقا) خوب عرض کردم اینطور شنیدم حالا اگر راست باشد چرا؟ آیا مالیاتی کسر شده و عوائدی کسر شده؟ خیر بلکه مقدار زیادی هم از اعتبارات و تعهداتی که برای ساختمانها یا در برابر خرید مهمات بوده است از بین رفته و دیگر چندسال است که این مخارج نیست از بین رفته پس این پولهائی که ازمردم گرفته شده کجا رفته است بهرحال اگر چنین چیزی باشد (بعضی ازنمایندگان - نیست) اگر نیست چرا وضعیت باین فلاکت و بدبختی است بهرحال همانطور که عرض کردم چون سایر آقایان هم میخواهند فرمایشاتی بفرمایند بنده عرایضم را کوتاه میکنم یك تلگرافی هم از گرگان رسیده بود راجع بزلزله که درآن حدود شده است و بنده از آقای وزیر بهداری تشکر میکنم که فعلاً یك کارهائی کرده اند و البته وضعیت رقت بار و بیچارگی اهالی آنجا طوری است که واقعاً بنده توجه دولت را جلب میکنم و استدعا میکنم که اقدام عاجلی بفرمایند (نمایندگان - صحیح است)

رئیس - آقای دکتر کشاورز.

دکتر کشاورز - بنده یك تذکر نظامنامه دارم آقای طوسی در ستون مخالفین اسم نوشته بودند ولی در ضمن بیانشان فرمودند موافق هستند و ورقه سفید میدهد پس باید حالا یك نفر مخالف صحبت کند نه موافق.

رئیس - آقای طوسی.

طوسی - فرمایش آقای دکتر کشاورز ازجهتی صحیح است ولی میخواستم تذکر بدهم که هیچکس نظرش از موافقت ومخالفت جز اصلاح امور کشور نخواهد بود و بنده هم اگر مخالف نوشته بودم برای این بود که یك رشته مطالبی که تذکار آنرا برای امور کشور مفید میدانستم روز گذشته هم تذکراتی بعرض رساندم دوباره هم عرض کرده باشم.

رئیس - بنابراین حالا نوبت آقای دکتر مصدق است آقای دکتر مصدق

دکتر مصدق - بنده خواستم عرض کنم که دراین مملکت هیچکس انجام وظیفه نمیکند ازمجلس بگیریم تاهیئت دولت تا ادارات تا تمام مردم اگر ما انجام وظیفه می کردیم وضعیت مان بهتر ازحالا بود اول از مجلس میگیرید در دوره سیزده گفتند که باید مستشار از یك دولت ثالثی در این مملکت باشد که کار اداری مارا اصلاح کند وملت هم موافقت کرد ومقصود امریکا بود که دولت امریکا یك مستشار بفرستد در اینجا و کار مملکت مارا اداره بکند البته در یك حدود معینی نه اینکه در تمام ادارات دولتی ما یکی از اینها باشد بلکه یك نفر یا دو نفر باشند برای مشورت البته هر کس این حرف را بزند برخلاف وجدان گفته که ایرانی نمیتواند این مملکت را اداره بکند میتواند وخوب هم میتواند (صحیح است) چنانچه مستشار آوردیم و دیدیم حالا این مستشار بهتر اداره کرد یا آن ایرانی که قبل از این مستشار بود البته ایرانی (صحیح است) اگر این حرف را نزنید برخلاف وجدان است پس گفتند باید مستشار از یك دولت ثالثی دراین مملکت باشد از نظر سیاست ویك کارهائی بکند همه متفق بودند آیا این نظر عملی شد بعضی ازنمایندگان (ابداً) آیا این مجلسی که مستشار را تصویب کرد پرسید از آن دولت که این عدهٔ را که میآورید از دولت امریکا میآورید دولت امریکا این شخص را معرفی کرده است یا این که این را از سر هوا میآورید کسی پرسید؟ اگر مستشار از دولت امریکا میآوردید او مسئول کار مستشار بود چون دولت امریکا مایل بود که مستشارش کار بکند (صحیح است) ولی این کار را که شما نکرده اید شما نگفتید که این را کی آورد یك کسی است ازهوا آمده که مربوط بدولت امریکا نبوده واین کارها را کرده حالا شما چه میگوئید میگوئید دولت امریکا فرستاده است یا این مستشار بداست شما که از دولت امریکا نخواستید پس چه حرفی دارید این قصور از مجلس بوده است اگر مجلس در یك چنین کاری قصور بکند و دقت نکند تکلیف چیست؟ این وظیفه مجلس بود ونکرد باز هم بموجب قانون اساسی مجلس بهیچوجه حق انتقال قانون گزاری را

نداشت حق قانون گزاری از خصایص مجلس شورای ملی است (صحیح است) مجلس این حق را هم باو واگذار کرد حالا وقتی که شما یك مقدمه را بد میچینید میخواهید نتیجه خوب بگیرید این کار غیر ممکن است قانون گزاری حق مجلس است ولی این کاری است که مجلس کرده است یعنی این حق را به دیگری واگذار کرده شما وقتی که یك مقدمه را بد میچینید ممکن است که نتیجه خوب بگیرید ؟ خیر وقتی که شما مقدمه را بد میچینید نتیجه همینطور خواهد شد که ملاحظه میفرمائید اگر مجلس شورای ملی کارش مرتب نباشد ، آنوقت واعظ غیر متعظ است یعنی میگوید ولی خودش درست نیست انتظار داره خودش درست نباشد ولی ادارات ووزارتخانه‌ها درست باشد حالا یك نمونه عرض کنم غرض از این مذاکرات مجلس چه چیز است روزی که در مجلس نطقی میشود شب توزیع شود و مردم استفاده کنند اگر مذاکراتی که امروز میشود سه ماه دیگر طبع شود این چه فایده دارد دیگر تضمین صحت ندارد امروز در این مجلس مذاکرات هفدهم اسفند را بمن دادند بنده خودم نمیدانم در آن موقع چه گفتم آیا این صحیح است یا نه خوشبختانه بواسطه کسالت مزاج یك اندازه این چیز ها را مینویسم این قسمتی را که میبینم صحیح نیست این است الان تاورق زدم دیدم در این آخر نوشته شده آقای سید ضیاءالدین که زحمتی کشیده‌اند ریششانرا سفید کرده‌اند من در مجلس گفتم گیسشان را سفید کرده اند اینجا ریش نوشته اند ایشان که ریش ندارند اگر بنا باشد که مجله مذاکرات تصرف در نطق اشخاص بکند فردا هم که ممکن است یك چیزی برای بنده بنویسد این خوب نیست شاید اینجا خواسته اند یك هواخواهی از آقا بکنند اینطور کرده اند پس باید مذاکرات مجلس همانروز عصر منتشر شود که مردم هم بخوانند و بدانند که مذاکرات امروز صبح چه بوده است بعضی از نمایندگان — چطور میشود عصر همانروز منتشر شود مذاکراتی که چهل روز دیگر بیاید اینجا چه فایده دارد این راجع بمجلس اما در مسئله دولت بنده عرض میکنم که آقا شما کار را بترتیب صحیح نمیکنید حالا آیا باید وضعیات تغییر بکند یا اشخاص من این را از مجلس سئوال میکنم (بعضی از نمایندگان هردو) باید وضعیات را تغییر داد تا وضعیات را تغییر ندهید هیچ کاری در مملکت نمیشود چه فایده دارد که آقای اردلان پریروز وزیر مالیه بودند وحالا از وزارت مالیه فرار میکنند ومیروند بوزارت پیشه و هنر چه دلیل دارد اگر آقای اردلان میخواستند در وزارت مالیه کار بکنند پس چرا تشریف بردند بوزارت بازرگانی بنده سی و پنج سال است ایشان را میشناسم بپدرشان ارادت داشته ام به خانواده شان ارادت داشته‌ام آقای اردلان برای مالیه تخصصشان بیشتر است وصلاحیتشان در اینکار از آقای فروهر بیشتر است چرا رفتند برای فرار از وظیفه میگویند چهارماه میروم در این وزارت خانه تا بخواهند یك عیبی در این وزارت خانه بگیرند میروم وزارتخانه دیگر وششماه هم آن وزارتخانه میمانم ودر نتیجه مسئولیت وزراء لوث میشود پس وزیر باید وقتی که سر کار میرود فرار از کار نکند وانجام وظیفه بکند آقای هژیر تشریف بردند بلندن وزیر بودند رفتند بلندن از مزایای وزارتشان استفاده کردند نه کسی فهمید که برای چه رفتند ونه کسی فهمید که کی آمدند یك وزیری رفته است نزد لندن با وزرای آنجا شام خورده است بارجال مملکت مذاکره کرده است از نظر وزیر یك مملکتی رفته است وقتی که رفته کسی نفهمیده برای چه رفته و وقتی هم که وارد شده‌اند نفرموده‌اند که درلندن چکار کرده اند ایشان اهل سواد هستند اهل کتاب و اهل اطلاع هستند اهل قلم هستند باید بیایند در این مجلس بگویند من رفتم درلندن وبرای این ملت وبرای این مملکت این ارمغان را آورده ام نفرمودند پس وزیر باید انجام وظیفه بکند بنده یك چیزهائی نوشته‌ام راجع بمسائل مالیه چون اساس مملکت مالیه است چیزیکه بنده را خیلی نگران میکند وضعیت محصول امسال است وضعیت محصول امسال بقدری بداست که بنده اگر عرضی بکنم شاید اسباب وحشت بشود باید شما آقایان کاری بکنید که مردم امسال از دست نروند مادرسال ۱۳۲۲ وضعیت خوبی داشتیم محصول

مملکت دو برابر هر سال ومطابق تحقیقاتی که من کردم در وزارت مالیه در بیست ونهم یا بیست و هشتم اسفند فقط ۲۱ هزار تن گندم بوده است که مصرف دوماه است باید پرسید که سیلو برای چه می‌سازند سیلو را برای این میسازند که وقتی که محصول هست سیلو را پر کنند برای مصرف سال دیگر البته وزارت مالیه می‌تواند بگوید من مسئولیتی نداشتم مرا مسئول متخصص قرار داده‌اند ولی وزیر مالیه باندازه یك مفتش در وزارت مالیه نباید کار کند؟ و نباید خبر داشته باشد؟ که این سیلوئی که درست شده است وسیلوئی که با این مخارج بنا کرده‌اند و باید محصول چندین سال را در آن جمع کنند الآن خالی است یا فرض بفرمائید کالائی که در ۱۹۴۳ پنجاه هزار تن کالا برای خاورمیانه معین کرده اند فقط از این پنجاه هزار تن چهار هزار تن به تجار داده‌اند و یکقدری هم خود دولت آورده و در حدود چهل هزار تن اصلا نیامده و الآن مردم برهنه هستند الآن مرده‌ها در دهات بی کفن هستند (صحیح است) و شاید تا یك مدت دیگری هم اصلا ستر عورت نداشته باشند (صحیح است) آنوقت از نیامدن پارچه هم تقریباً بیست ملیون تومان عایدات مملکت ما کم شده است. حالا این مطالبی که نوشته ام عرض می کنم معمولا هیچ برنامه‌ای بد نوشته نمیشود و آنچه باید مورد توجه واقع شود اول کسانی هستند که مسئولیت اجرای آن را عهده‌دار میشوند و بعد وسایلی است که مجریان برنامه در دست دارند فقره دوم از « ب » برنامه دولت که بهتر بود ماده ۲ نوشته شود تامین خواربار و حوائج ضروری مردم و تعدیل قیمت‌ها را آرزومند است این آمال و آرزو در برنامهای سابق هم بوده است متأسفانه نه مجلس و نه مردم از آنها نتیجه‌ای ندیدند و هرچه بود بحرف گذشت. از استخدام مستشاران آمریکائی ظاهراً مجلس قبل سه نظر داشت.

۱ ـ تعدیل بودجه (۲) جلوگیری از ترقی قیمتها و حسن اداره جیره‌بندی.

۳ ـ تأمین ارزاق عمومی.

راجع بتعدیل بودجه اطلاعات زیادی در دست نیست والبته بودجه که بمجلس پیشنهاد شد مطلب روشن میشود ولی راجع بجلوگیری از ترقی قیمت‌ها علاوه بر اینکه دولت نخواست بقدر رفع احتیاج کالا از خارج وارد کند و مانع ترقی قیمت بشود بعنوان جلوگیری از بازار آزاد و بورس سیاه مقرراتی وضع کرد که هم تجارت افرادی را مختل نمود و هم بواسطه عدم ورود کالا بتوسط تجار وارد کننده قیمت ها بالا رفت مثلا قماش که مورد احتیاج عمومی و ازضروریات زندگی است سال قبل متری سه تومان و امسال ده تومان کمتر نیست و برطبق اطلاعاتی که بمن رسیده متفقین وعده داده بودند که درسال ۱۹۴۳ بین ۴۷ تا ۵۰ هزارتن باوسایل خودشان کالاهای متفرقه برای ایران بفرستند قریب ٤ هزار تن از این کالا بتجار داده شد که وارد کردند بقیه مختص خود دولت بود که مختصری از آن را وارد کرد و در حدود ٤٠ هزار تن باقی است که نه دولت اقدام کرد ونه به تجار اجازه داد که وارد کنند گذشته از این که بواسطه وارد نشدن کالا جنس کمیاب و قیمت آن ترقی کرد در حدود ۲۰ میلیون تومان هم از عوائد گمرکی کسر شد.

از بابت سال ۱۹٤٤ هم کمیسیونهائی از قرار معلوم تشکیل میشود ولی هنوز نه دولت اقدامی کرده ونه بتجار اجازه داده است و از ۱۹٤٤ اکنون چهار ماه می گذرد که تکلیف ورود کالا معلوم نیست آیا کسی سئوال میکند که علت مسامحه چیست و برای چه مردم را اینطور دچار مضیقه و گرفتار کردند و مبلغ هنگفتی به عایدات دولت ضرر رساندند.

نسبت به ارزاق عمومی هم باید کاملاً مأیوس بود مثلاً برنج که سال قبل خرواری چهارصد تومان بود امسال ۱٤۲۵ تومان معامله می‌شود وچیزی که مرا بیشتر وادار به این تذکر نمود وضعیت ارزاق سال بعد است با این که نظیر سال گذشته کمتر دیده شده وبطور قطع محصول شتوی دو برابر سالهای عادی بود می گویند که در ۲۸ اسفند ۲۱ هزار تن جنس مصرف دوماه باشد در سیلو بیشتر نبوده است ومعلوم نیست از روی چه نظر مستشاران آمریکائی باتقاضای مردم ونظریات مجلس موافقت

ننمودند وبمالکین و اشخاص دیگر اجازه ندادند که بطور آزاد آرد وارد شهر شود و مقرراتی وضع نمودند که کمتر کسی توانست نان خود را تأمین کند ومنطق آنها فقط این بود که گندم از بازار آزاد خارج شود وتبعیض نشود تاهمه نان سیلو مصرف کنند.

این حرف شبیه باین است که در شهری حریق واقع شود وآن قسمتی از شهر را که سالم است آتش بزنند تاهمه شهر مثل هم بشود ویا اگر جماعتی نتوانند بواسطه نان خوب خودرا از خطر امراض حفظ کنند جلوگیری شود تا آنهاهم دچار امراض شوند نظریات آقای دکتر میلیسپو عملی نشد و اشخاص متمکن آرد را بقیمت گران تهیه نمودند ونتیجه این شد که ازباربری دولت که وسائل نقلیه کم داشت چیزی نکاست کرایه هم بسیار بالارفت وقاچاق وفساد اخلاق بیش از سابق رواج شد - من نمیدانم چه مصلحتی در کار است که از ورود جنس بطهران ممانعت کنند ولی ازحمل به بنقاط دیگر ممانعت ننمایند مثلاً ازحومه شهرتهران هرقدر جنس بقزوین برود مانعی نیست ولی برای وارد کردن یك خروار آرد بشهر طهران تشریفاتی قائل شده اند که مردم راضی هستند جنسیکه بقاچاق وارد میکنند بقیمت گران بخرند وزیر بار تشریفات اداری نروند اگر ورود جنس بتهران آزاد بود اکنون ذخیره مهمی که بمصرف سال ۱۳۲۳ برسد در شهر موجود بود مع التأسف نتیجه تصمیم آقای دکتر این شده است که در خانها مقدار مهمی نیست وانبارها هم خالی است واما راجع بمستشاران امریکائی آنهائی که ابتداء استخدام شدند بیش از چند نفر نبودند که بعضی از آنها از قبیل رابینسن ودکتر آنکتیر وشامبارگر بواسطه عدم توافق سلیقه با آقای دکتر رفتند ودر آخر دوره سیزدهم بموجب قانون به کتر اجازه داده شد که تا شصت نفر استخدام کند وبرطبق این قانون عده‌ای از امریکا وعده‌ای هم از قبیل سالوموون وویویان که در ایران کارهای خیلی ساده ومعمولی داشتند وبا حقوق قلیلی در کمپانی ساختمان فولی برادرز و اداره ساختمان سابق وزارت دارائی امرار معاش مینمودند استخدام شده وبکارهائی هم که هیچ تناسبی باکارسابق آنها ندارد گمارده شدند مثلاً سالوموون به پیشکاری خوزستان وویویان بمدیریت کل نظارت صنعتی منصوب شد درصورتیکه دروزارت دارائی صاحبمنصبانی هستند باتجربه وتحصیل کرده ومتخصص ودر وزارت پیشه وهنر مهندسین عالی مقام ایرانی که از آنها بمراتب بالاتر و طرف مقایسه میشند هیگویند که آقای دکتر میلیسپو مراسله‌ای بوزارت دادگستری نوشته وتقاضا نموده است که مستخدمین متهم دارائی را قبل از مشورت با او تعقیب نکنند ومن نتوانستم علت آنرا بفهمم واین معما را حل کنم ودر همین مراسله وعده داده است که در رأس تمام ادارات عنقریب امریکائی گذارده میشود و بالنتیجه وضعیت دارائی طوری خواهد شد که کسی مورد اتهام واقع نشود وبازمن نتوانستم علت این توهین را بهموطنان خودم که بااین حقوق قلیل اعاشه میکنند واکثر ازمردمان پاك دامنند کشف کنم این است وضعیت وزارت دارائی که رؤسای مجرب صحیح العمل از کار دور شوند وبجای آنها کسانی که اطلاعات ایرانی ندارند واز معلومات خارجی هم بهرمند نیستند گمارده شده وکار آنها را مترجمین بی اطلاع ایرانی اداره کنند. اگر تمام رؤسای ادارات دولتی امریکائی باشد پس ایرانی چرا تحصیل کند وبچه وسیله تجربه حاصل نماید واگر مستشاران امریکائی نخواستند ایران بمانند تکلیف ما چه میشود و از کدام ملت دیگر باید مستشار استخدام شود - من منکر علم و معرفت نیستم ومعتقدم هر کجا که لازم است باید از دانشمندان خارجی استفاده کرد ولی در وزارت دارائی اشخاصیکه بتوانند مارا ازاین قبیل مستشاران مستغنی کنند کم نیست وبا اینکه عقیده من همیشه این بوده است که ایرانی خانه خود را خودش باید اداره کند نسبت بمستشاران امریکائی عقیده اظهار نمیکنم که بعد موجب ندامت بشود وهمیشه مایلم که مملکت ما مورد توجه متفقین باشد وهرمستشاری که استخدام میشود اورا دولت امریکا معرفی کند که ازهرجهت مورد اطمینان باشد و جامه ایرانی بیش از پیش مرهون نیکوکاری ملت امریکا بشود.

وضعیت کنونی صورت خوشی ندارد وهرقدرهیئت دولت ومجلس شورای ملی در تأمین ارزاق عمومی تأخیر کنند بیشتر موجب پشیمانی و ندامت است - اگر امسال محصول خوب بود برای ما چه بهتر ازاین که بمتفقین ودوستان خود کمك کنیم و از بابت جنس که حمل بخارج میشود وجهی وارد مملکت نمائیم تا گره از کار ما باز شود متأسفانه امسال محصول خیلی کم است و کسر ما باید ازمازاد محصول ۱۳۲۲ جبران شود که مقداری از آن بخارج رفته ومقداری هم که نرفته اگر عاجلاً اقدام نشود میرود - اکنون سه لوله درست شده که بقیه مازاد ۱۳۲۲ از ترس آنها فرار کند اول اصل عدم تبعیض بود که بیان شد ومراد از آن این است که باید همه نان از سیلو بخورند واشخاص متمکن که میتوانند جنس وارد کنند وباشخاص محتاج کمك نمایند اینکار را نکنند تا جنس بجائی که لازم است برود دویم میزان قیمتی است که برای کالا معین کرده اند امروز در بازار آزاد گندم قریب دویست تومان بداد وستد میشود ولی وزارت دارائی بیش از ۶۰ تومان نمیخرد مردم آنقدر وطن پرست نیستند که اگر جنس رادر بازار آزاد خرواری ۲۰۰ تومان بخرند خرواری شصت تومان بفروشند که سیلو پر بشود - لولوی سیم که مهمتر است قانون مالیات بر در آمد است این قانون حس تولید را میبرد وفساد اخلاق را در تمام طبقات رواج میدهد ودرنتیجه هیچ چیزی عاید نمیشود - آنکسی که میخواهد اظهارنامه غیرصحیح بدهد اگر جنس خود رابدولت فروخت بمقصود نمیرسد پس صرفه در این است که بدولت کم بفروشد و بقیه را در بازار آزاد معامله کند غریب تر این است که اشخاص متمول برای فرار از این مالیات سرمایه خود را بامریکا ونقاط دیگر که این قبیل قوانین نیست می برند و وزارت دارائی هم با اینکار موافق است اینها بود جهاتی که موجب فرار جنس میشوند خوب است آقای وزیر دارائی بفرمایند چطور کیش میکنید که لولوها بروند و بقیه مازاد ۱۳۲۲ بمصرف اهل مملکت برسد ازایشان تمنا دارم که نظریات خود را در اصل عدم تبعیض که بطلان آن ثابت است واینکه دولت میتواند قیمت جنس را بمیزانی برساند که مردم بادولت معامله کنند و همچنین در قانون مالیات بر در آمد عقیده اظهار کنند تا اگر نظریاتشان مفید بود و معلوم شد که میتوانند کاری صورت دهند ما بامید ایشان بمانیم وموفقیت دولت را از خدا بخواهیم ولی اگر معلوم شود که ازایشان کاری ساخته نیست مجلس کمسیونی انتخاب کند که درجمع آوری ارزاق نظارت کند و نواقص را گذارش دهد تارفع آنها بشود و الحق سزاوار نیست که مجلس اینکار را هم برای مردم نکند و باین عنوان که برنامه راتصویب نموده وبانتظار اقدامات دولت است مردم را دچار قحطی و بدبختی کنند.

اگر در تفویض اختیارات مجلس مجبور است ایرادی وارد نیست و باید گفت خداخواسته است که روزگار مردم از اینهم سیاه‌تر بشود ولی اگر اختیارات از نظر صلاح اندیشی داده شده چون مقصود تامین نشده تصمیم دیگری اتخاذ شود وباین عنوان که بدکتر میلسپو اختیارات داده شده ازخود سلب مسئولیت نکند الامتناع بالاختیار لاینافی الاختیار

این عرایضی را که بنده عرض می کنم و نوشته‌ام جوابش را از آقای فروهر نمیخواهم چون چهار روز دیگر میروند جای دیگر و فرار میکنند جواب آنها را از آقای حاج عزالممالك دوست عزیز خودم میخواهم که جواب بدهند و شما اگر آقای ساعد یك مردی هستید که میتوانید وضعیات را تغییر بدهید شما یك مرد شرافتمند و خوبی هستید و بنده بشما عقیده دارم و معتقدم که شما زمامدار باشید برای اینکه یك نفر آدم بی آزاری هستید و یکنفر آدمی که صدمه اش کمتر باشد بهتر از یك آدم فعالی است که صدمه‌اش زیاد باشد خوب آقا شما هم بسنجید ببینید اگر میتوانید وضعیت را تغییر بدهید قبول کنید اگر نمیتوانید تغییر بدهید گوش بحرف ما ندهید که امروز میگویند این آقا خوب نیست فردا میگویند آن آقا خوب نیست شما باید یك آدمی باشید که وضعیت را تغییر بدهید اگر در جلسه علنی نمیتوانید فرمایشی بفرمائید در جلسه خصوصی تشریف بیاورید و بفرمائید

(سیدضیاءالدین ـ جلسه خصوصی خیر در جلسه علنی که همه مردم آگاه شوند) البته در جلسه علنی بلکه توی حیات مجلس بهتر است که همه مردم هم باشند جلسه را تشکیل میدهیم و نظر خودتان را پیشنهاد میکنید اگر با شما موافقت کردند البته شما یك عملیاتی میتوانید بکنید برای تغییر وضعیت البته بنده هم همانطور که اول گفتم حالا هم میگویم که بشما عقیده دارم والبته بنده وضعیت مجلس چهاردهم را غیر از دوره های دیگر میدانم چون میبینم که حقیقتاً دلشان میخواهد هر کار بکنند و شما هم اگر یك نظرهائی اظهار بفرمائید و یك پیشنهاداتی بفرمائید گمان میکنم موفق میشوید و همه هم با شما موافقت خواهند کرد اما عقیده من راجع بمالیات بردر آمد این قانون بکلی حس تولید را از بین میبرد و حس تولید اگر در دولت یا مردم نباشد فایده ندارد مملکت بدون حس تولید اداره نمیشود اما وقتی که حس تولید نه در مردم و نه در دولت باشد کار مملکت بجای بدی خواهد رسید. من چند روز پیش یکی از صاحبان مستغلات را دیدم میگفت مستغلی دارم ماهی پنجهزار تومان عایدی دارد اجاره داده ام بانگلیس ها (در خیابان شاهرضا است) میگفت اگر این مستغل را من خالی بگذارم بهتر از این است که اجاره بدهم و مال الاجاره دریافت کنم زیرا مستغلی که سالی پنجاه هزار تومان عایدی داشته باشد و بیش از این مقدار خرج برای من هیچ فایده ندارد این مستقل را میل دارم خالی بماند پس ما باید کاری کنیم که حس تولید در مردم از بین نرود و با این قانون مالیات بردر آمد نه کسی تجارت میکند و نه کار دیگری میکند باید یك فکری برای این کار کرد این است که بنده عرضی کردم ایراد گرفتن فایده ندارد وزیر عوض کردن فایده ندارد همین آقای اردلان سر کار خودشان باشند ایشان برای وزارت مالیه بهتر از همه کس هستند ایشان نظریاتشان را بفرمایند که بچه ترتیب میشود کارها را درست کرد نظریات خودشانرا در باب مالیات بردرآمد بگویند همه اینها را بفرمایند شما وظیفه خودتان را نسبت به مملکت خودتان انجام دهید به بینید این آقای محقانی یك روز یك رأی نداد همهٔ مردم ازایشان تمجید کردند که یك شخصی انجام وظیفه کرده است و تابع عرف نشده است پس شما هروقتی که وظیفه خودتان را انجام دادید بزرك می شوید متشخص می شوید مردم شما را دوست میدارند و به شما احترام می کنند فرار از وظیفه آدم را کوچك می کند پست می کند انسان باید فقط وفقط برای وطن خودش کار بکند ونباید درهیچ وقت از هیچ چیز مضایقه بکند هرچه را میدانید برای وطنتان بگوئید (نمایندگان ـ صحیح است)

رئیس ـ آقای آقا سید ضیاءِ الدین گویا صحبتی دارند چون برنامه مطرح است نمی شود

سید ضیاءالدین ـ یك توضیحی دارم اجازه بفرمائید عرض کنم

دکتر کشاورز ـ برنامه مطرح است نمیشود.

رئیس ـ مطابق نظامنامه صحبت خارج از دستور نمیشود کرد

سید ضیاءالدین ـ ایشان اهانت کرده اند بنده باید توضیح بدهم

رئیس ـ به عنوان رفع توهین می توانید صحبت کنید بفرمائید.

سید ضیاءالدین ـ عرض کنم بنده خیال میکردم که آقای دکتر مصدق یك رجل سیاسی هستند و در محاورات خودشان یك حدودی را قائل هستند ایشان آن روز درضمن صحبت کلمه گیس را ادا کردند من هم شنیدم و با آنکه میدانستم عمدی بود بروی خود نیاوردم و جواب ندادم و گفتم شاید ایشان اشتباه کرده اند حق ایشان بود که اگر مقید هستند بیاناتشان طابق النعل بالنعل چاپ شود باید رسیدگی کنند و باید مراجعه کنند بمطبعه مجلس وبیاناتشان را بخواهند که قبل از طبع و انتشار برای ایشان بفرستند به علاوه مقتضی نبود که ایشان چند دقیقه وقت مجلس را صرف این اشتباه بکنند بنده فقط چیزی عرض می کنم و آن این است که درزبان فارسی ودرعرف و درزبان ایرانیان گیس مال کسانی است که گریه می کند ومن گریه نکرده ام.

رئیس ـ مطابق نظامنامه اگر نماینده ای بنمایندهٔ دیگر توهین بکند آن نماینده حق دارد که توضیح بخواهد آقای دکتر شفق مخالفید یا موافق؟

دکتر رضا زاده شفق ـ بنده موافقم

رئیس ـ بفرمائید

دکتر شفق ـ بنده معمولاً وشاید هم آقایان شنیده باشند گاهی سخنرانی میکنم و درتمام سخنرانی هائی که کرده ام آب نخورده ام حالا می بینم که آب آورده اند درمجلس معلوم می شود که سخنرانی در مجلس آب و تاب دیگری دارد این است که از آب مجلس می خورم با این دولت موافقت خود را اظهار می کنم علتش را هم عرض می کنم که مخالفت روی دو اصل است یکی روی اشخاص است و یکی روی برنامهٔ دولت بنده موقع معرفی دولت اول آقای ساعد در هردو اشکال داشتم در برنامه که ملاحظه میشود خیلی مسائل مهم دیگری رامسکوت عنه گذاشته است در اشخاص اولا بنده با اینکه دردرستی ووطن پرستی افرادی که ایشان معرفی کرده اند اشکالی نداشتم از لحاظهای دیگر مثلا ازنظم سیاست کشوری و امور سیاسی بعضی از آقایانرا بهتر میدانستم نباشند چون اسم یکی را آقای دکتر مصدق تصریح فرمودند و بنده هم شخصاً حضور آقای نخست وزیر عرض کرده بودم در اینموقع ذکر می کنم با اینکه درفعالیت و لیاقت ودرستی این شخص تردیدی ندارم ولی بنظر من اشخاصیکه از نقطه نظر سیاسی اندك ابهام داشته باشند صلاح سیاست خارجی ما نیست که در دولت یا مجلس ما شرکت کنند منظور من آقای هژیر است من باشخص جناب آقای ساعد موافقم و ایشان را شخص میهن دوست و شرافتمند و درستکار میدانم و اغلب اعضای دولت ایشانهم همین صفات را دارند ولی اصل مسلمی که مجلس ومجلسیان چندین بار باوجود این اختلافی که هست تکرار کرده اند این است که سیاست خارجی این است که سیاست خارجی ما از هرنوع ابهام باید آزاد باشد سیاست ما باید روشن و صمیمانه باشد ما نمیتوانیم درمقابل خارجیها زرنگی و رل بازی کنیم (نمایندگان ـ صحیح است) ما بایستی با نهایت صحت آنچه که در دفتر زندگی و آنچه آمالمان نسبت بکشورمان است روشن کنیم خصومتی با هیچیك از دول و نسبت باحدی نداشته باشیم با متفقین خودمان بموجب معاهده ای که بسته ایم یا طوعاً یا کرهاً (ملك مدنی ـ طوعاً آقا چرا کرهاً)

دکتر شفق ـ با کمال حسن نیت همکاری خواهیم کرد و بدون اندك نظر و غرض (آریرپانسه) همکاری میکنیم و برای اینکه این موضوع بخصوص برای دولتهای سه گانه روشن باشد تکلیف اجتماعی و سیاسی ما این است که هم در مجلس وهم دردولت اشخاصی وجود داشته باشند که هیچکس مرموزیتی درآنها سراغ نداشته باشد اما در باب این مبهم و مرموز بودن ما شیاع را ملاك قرار میدهیم و در نظر می گیریم نه منطق را منطق ممکن است قضیه را حل نکند ولی وقتی که مردم تصوراتی در حق اشخاصی می کنند و خود خارجی ها هم شاید تصوراتی بکنند ما باید از این جهات بری باشیم اما علت اینکه بنده کارت سفید خواهم داد اینست که بنده در دولت خیانتی وانحراف سراغ ندارم شخص آقای نخست وزیر معتمد بنده هستند ومعتمد کامل مجلس هستند وایشان چنانکه گفتم شرافتمند و درستکار ومیهن دوستند ودولتی که ایشان با آن کار میکنند حتماً منحرف نخواهد شد ایشان با دولتی کار نخواهند کرد که یك شخص مورد سوءظن در آن باشد که بعقیده بنده نیست علت دوم موافقت اینکه بنده درظرف این هفت هشت روز مشاهده کردم بدبختانه وحدت نظر نداریم و این اولین شکست معنوی بود درمجلس. بنده انتظار داشتم اقلاً در باب مسائل مهم مملکت بین افراد مجلس و بین مجلس و دولت وحدت نظر باشد ولی افسوس دراین گیرودار و معرکه و مبارزه زندگی درمجلس که ملت آنجارا کعبه آمال میداند وحدت فکر نیست در یك جلسه مطابق پیشنهاد بنده بآقای نخست وزیر گفته شد که درحدود سی چهل اسم نه از لحاظ تحمیل چنانکه بعضی از روزنامه ها تعبیر کرده اند بلکه

فقط از لحاظ مساعدت و راهنمائی بایشان داده شود که شاید هیئت دولت خودرا از آن انتخاب نمایند افسوس که نه تنها در این سی چهل نفر بلکه در ۵ نفر هم وحدت نظر حاصل نشد. وعجب اینکه صورتهائی تهیه میشد که درضمن نام همان اعضاء سابق که ایشان معرفی کرده بودند ذکر شده بود و خدا میداند که بنده یکی یکی از آقایان را گرفتم وصحبت کردم ولی هیچ نتیجه‌ای نگرفتم خودم شنیدم که یکی گفت فرضاً بروجه مثال عرض میکنم امام حسین خوبست برای وزارت دیگری گفت بله امام حسین خوبست ولی بهتر از او هم هستند خولی . سنان بن انس . یزید بن معاویه اینقدر اختلاف نظر در بین آقایان دیدم بنظر من چاره نجاح برای این مملکت با این اختلاف نظرها باین زودی میسر و مقدور نیست جز اینکه بدولتی که رئیس آن مورد اعتماد ما است اظهار موافقت کنیم وکار از پیش برود ولی اینکه دربعضی از روزنامه‌ها نوشتند که بحران مؤثر نیست بحران یعنی نبودن وزیر عرض میکنم که بحران در کوچکترین ثبات هم مؤثر است وجایز نیست که دراینموقع ما سه چهار ماه بدون داشتن یك اصل مسلمی یا وحدت نظری با دولتهای متوالی مبارزه کنیم اما درباب برنامه من وارد طول وتفصیل نخواهم شد اگر آقایان دیگر صحبت نمیکردند بنده نظریات مختلفی داشتم که عرض میکردم مثلاً درهمان ماده اول بنده یك حقیقتی را بیان میکردم و آن این بود که متفقین ما الآن در کشور ما هستند اصولاً بایستی یك اداره مستقلی وجود داشته باشد که روابط ما را با متفقین تدقیق و مطالعه کند ودر آن اداره کسانیکه از تاریخ و جغرافی و اوضاع سیاسی و اوضاع عالم اطلاع کامل دارند وجود داشته باشد باید از اولین بروز تمام روابط ما را با متفقین تحت نظر قرار بدهند وبحساب ما با متفقین ما معین باشد که نه تنها برای آمده شدن بمجلس صلح که باید از دوسال قبل شروع کرده باشیم بلکه برای نظام امور جاری ما چاره جوئی کنند و نقشه بکشند مثلاً بدانند کمیته تدارکات خاور نزدیك با ما چه روابطی دارد باید اصول روابط وحسابهای متقابل ما را با آن کمیته بدانیم بکنیم و مطابق آن یکنفر در تمام کشور بحد کمال نداند آقای دکتر مصدق فرمودند آقای اردلان میدانند ولی بنده میدانم که هیچکس دراین مملکت بطور قطع خبری ندارد ومعمولاً وزیران خسته‌اند و گاهی تابعد از نصف شب پوکر میزنند وخسته وخراب بخواب میروند ودر وزارتخانه هم تمام روز را کاغذ امضا میکنند نمیدانند کمیته شرق وخاور نزدیك درفرستادن قند وشکر وپارچه ونظایر آن چه ترتیبی دارد کس دیگر هم نمیداند روابط اقتصادی ما با یو که سی سی چیست این یو که سی سی یك تشکیلاتی است یك مرکز تجارتی است این راه آهن که در حدود ۱۵۰۰ کیلومتر شب و روز کار میکنند عایداتش . ترتیباتش . مقرراتش بچه ترتیب است ؟ آقایان فراموش نکنند که سه مرد بزرگ در کشور ما جلسه منعقد ساختند و این اشخاص بزرگ با اعلامیه رسمی تضمین استقلال و تمامیت مملکت ما را مردانه اعلام داشتند وتعهد کردند که نسبت بایران کمکهای اقتصادی بکنند بنده یك قسمت اینکه کمکهای اقتصادی بما نشده است مسئولیتش را فقط وفقط از خودمان میدانیم برای اینکه یك نقشه علمی روشن که یکروز از ما بپرسند چه میخواهید نداریم یك عیب این دموکراسی بی پیر ما این است که هر پانزده روز یك دولت عوض میکنیم وعیب دیگر ما نداشتن مدت است یکی دیگر از مسائلی که نظر من است عرض کنم موضوع استفاده از جوانان تحصیل کرده است که هر دولتی این را گفت آقای قوام السلطنه اولین کسی بود که این را آورد در مجلس . برنامه چهل سال است در ایران نوشته میشود شاید چهل تا برنامه نوشته شده چهل تا دولت آمده و رفته بنده رفتم مجلدات قانون را در کتابخانه مجلس به بینم مجلدات قانون در کتابخانه مجلس نبود یك چند جلدی بزحمت پیدا کردم وچند مجلدات دیگر را دیدم و فهمیدم که در حدود هزار قانون و پیمان و امتیاز نامه و امثال آن در این ۲۶ سال از مجلس گذشته است از این هزار قانون اگر هر قانون صد ماده داشته باشد صد هزار ماده قانون در مجلس وضع شده است و روی هر ماده صحبتها شده است روی این صد هزار ماده قانون لایحه‌ها صرف

شده مبارزه‌ها شده چون وچرا ها بعمل آمده ولی کاش بیك ماده قانون اساسی که آنوقت وضع کردند که مال و جان و ناموس مردم مصون است عمل میشد و نتیجه بیشتر گرفته بودیم وقتی که حضرت محمد(ص) دیدند که یهود با آن قوانین و کتابهائی که دارد روزگار را بر گزار میکنند ولی عمل ندارد و دل و آئین ندارد فرمودند : مَثَلُ الَّذینَ حُمِّلوا التوریة ثُمَّ لَم یَحمِلوها کَمَثَلِ الحِمارِ یَحمِلُ اسفارا تنها با قانون کار درست نمیشود . درضمن برنامه فرموده بودند که از جوانان استفاده میکنند ولی نکرده‌اند یك راهی بنظر حقیر من میرسد و آن این است که عرض میکنم راهش این است که وزارتخانه ها و بازرسها تنها از لحاظ کمیت توجه بکار کارمندان وزارتخانه هاشان نکنند از لحاظ کیفیت هم توجه بکنند تنها حضور و غیاب و سروقت حاضر شدن و دفتر امضاء کردن و عدهٔ سنوات و صورت ظاهر نباشد . دانش . روش صحت عمل . لیاقت . فعالیت هم در نظر گرفته شود بازرسها این قبیل کارها را رسیدگی نمیکنند تنها حضور و غیاب را رسیدگی میکنند بنده پیشنهاد میکنم که این دولت یك چشم بصیرت و بینائی داشته باشد که بهترین جوانان این کشور را که ملیونها صرف تحصیل آنها شده است بدین روش روی مسند کار بیاورد تا روزی که عمر این دولت انشاء الله دراز باشد چنین موقعی را به بینیم که از جوانان این کشور استفاده شده است جوانان را باید تربیت کرد مربی در این قسمت دولت است آخرین قسمت عرض بنده که هدف و نتیجه فکر بنده است وخیلی مشهور هم هست و اتفاقاً مشهورات معمولاً از نظر اهمیت میافتند و چیزها از کثرت ظهور خفا پیدا میکنند . این هدف آمال من است هر کسی هدفی را دوست دارد آرزوی بنده این است که آقایان نمایندگان و دولت هم باین هدف بگروند اصلاحات کشور ما و احتیاجات ما بیحد و حساب است ولی بحال جامعه و کشوریکه اصلاحات و احتیاجات ضروری بیحد و حسابی داشته باشد و این احتیاجات ضروری همه‌اش در درجه اول لزوم باشد ما بیك شخص شناوری شبیه هستیم که هرجا رو میآورد بیك موج قوی برمیخورد و در این گیرودار باید راهی پیدا کند ما به سرداری شبیه هستیم که در مهلکه جنك است واز هرجا هجوم شده است آن سردار باید برای نجات خود تصمیم قطعی بگیرد وراه معین را پیش کشد این است وضع زندگی ما این قسمتها را همکاران و آقایان نمایندگان گفته اند وباز هم باید بگویند دیروز با یکنفر از آقایان نمایندگان یعنی آقای مظفر زاده صحبت بود راجع ببرنامه دولت ایشان فرمودند که راجع ببرنامه دولت آنقدر باید صبر داشته باشند که همه مطالب گفته شود هم برای دولت مفید است وهم برای ملت موضوع کفایت مذاکرات درهمه جا مفید نیست بدیهی است که بنده باید باصولی که قدما وضع کرده اند این قبیل صحبتها را مفید و مختصر می گویم شنیده ام رئیس جمهور امریکا بنام کولیج تمام تاریخ آمریکا را درپانصد کلمه نوشت که بریك سنگی نقر کنند و همه میدانیم که سزار معروف تمام کارهای جنگی را که در مشرق زمین کرد تمام آنها را درسه کلمه نوشت : وینی ویدی ویچی و مختصر کرد بنده هم تصمیم دارم که عرایضم را مختصر کنم و قصد دارم که دربقیه سال بیش از حد مذاکره ننمایم ما احتیاجات ضروری داریم واین احتیاجات ضروری ما را گرفتار یك دوری کرده است آقایان همه میدانند تا سه چهار سال قبل تمام روزنامه ها و جراید بتفصیل میفوشتند و میگفتند که ما نظام لازم داریم وبرای نظام پول لازم داریم وبرای پول اقتصاد وزراعت لازم داریم وبرای تجارت واین کارها فرهنك لازم داریم ولی فرهنك هم با پول ممکن است پول با تجارت و کشاورزی آنهم با لشکر آنهم منوط بفهم وفرهنك است فرهنك و کشاورزی وسپاهیگری هم بدون بهداشت وتندرستی نمیشود و آن هم محتاج بپولست پس بدین ترتیب از کجا شروع کنیم تنها کجا و کی چوب بزنیم وباطراف خود دور زنیم .

ما گرفتار یك دور باطل و سرگیجهٔ عظیم گردیده ایم نتیجه چه میشود ؟ دولتهای مختلف و منقطع بدون نقشه ای

هی روی کار می آیند یا یك تشبثات موقت و کوتاه و بی نتیجه یك چاره های کوچکی میکنند و بقول مرحوم فروغی می آیند و میروند و نتیجه نمیگیرند و با این ترتیب تا هزار سال دیگر هم نتیجه نخواهیم گرفت حالا فرداست که طرحها ولوایح قوانین می آید قانون بهداری می آید ولی عملی کردن تمام آنها پول لازم دارد بدون اینکه آمار صحیح داشته باشیم میتوانم بگویم رویهمرفته تنها برای دفع تراخم شاید درسال پنجاه ملیون تومان خرج داریم زیرا میتوان فرض کرد که پنج ملیون نفوس دراین کشور تراخم دارد وهر فرد در سال از همه حیث ده تومان هزینه ممکن است داشته باشند بلی بدون پول تمام این پیشنهادها نقش بر آب است استقراض بما باین زودیها نمیدهند (جمعی از نمایندگان - نمی کنیم) بلی میدهند وما نمی گیریم دولت انگلیس در روز در حدود بیست ملیون لیره خرج میکند یك روز اگر این پول نرسد انتظامات لشکری واجتماعی آنجا بهم میخورد و بدون پول کار پیشرفت نمیکند . درباب فرهنك آقایان قانون تعلیمات عمومی را تصویب فرمودند برای تعلیم عمومی اگر باحساب غیر قطعی وسطحی برای هر یکنفر درسال ده تومان خرج ساختمان و کتاب ومعلم تصور کنیم چون درایران حدود پانزده ملیون نفوس داریم درسال صد و پنجاه ملیون تومان دراولین قدم برای اینکار لازم داریم بهداری هم با اثر کسیون وپروتوزیل درست نمی شود .

فرهنك با این که در زغال دانها درس بدهیم و هر کس را بیاوریم معلم کنیم بهدف نمیرسد تنها برای خارج شدن از دوز باطل و حل مشکلات یك راه میدانم و دو راه نمیدانم و آن یك راه اینست که اول باید سرمایه و پول و باصطلاح وسیله تهیه کنیم اول کار ما تهیه وسیله است وسیله هم فعلا پول است و سرمایه و پول و سرمایه هم از آسمان نمیآید از آسمان فقط یك ندا آمد که واعدوا لهم ما استطعتم و همچنین بما فرمودند لیس للانسان الا ما سعی ، این دستورها از آسمان آمد ولی ما باید ثروت خودمان را از زمین استخراج کنیم و تمام ثروت را ما باید از زمین با تعقیبت یك اصول صحیح علمی کشاورزی بدست بیاوریم و خیلی هم این کار دیر شده است تمام قوای ما باید صرف امور کشاورزی از روی علوم جدید بشود که این کاخن را باغ وبهشت بکند در اروپا و امریکا مخصوصاً بعد از جنك گذشته ما عملا این را دیدیم چه اصلاحات مهم زراعتی کردند اگر ما آب کم داریم در این کشور بکلی آب ندیده هم نیستیم یك رود کارون نصف این مملکت راسیراب میکند ولی سد بندی درجه اول لازم داریم و اصول صحیح آبیاری باید عملی گردد که هنوز در کوچکترین مراحلش هم وارد نشده ایم الان آقای نقابت بمن میگفتند که در شادکان (فلاحیه سابق) اقداماتی و پروژه هائی بعمل آمده است ولی عملی نشده برای هر کاری ما پول لازم داریم میلیونها ومیلیاردها بازهم عرض میکنم این پول از آسمان نمی آید اززمین باید درآورد وما میتوانیم با تطبیق کارهای خودمان بااصول علمی ایران را بهشت روی زمین کنیم آقایان میدانند سوئیس چهل مرتبه ازایران کوچکتر است دردو ساعت میشود از آن سر سوئیس بآن سر رفت سوئیس زمین زراعتی ندارد فقط درحدود پنج هزار کیلومتر مربع زمین مسطح دارد که ما همین قدر یك وقتی بدیگران بخشیدیم سوئیس از آبشارهای خودش بقول خود از هوئیل بلانش نفت سفید استفاده کرده است وصنایعی مهم بکار انداخته ومراتع مبسوط نیز بوجود آورده وقتی که بنده درسوئیس بودم و گاوها و گوسفندهای سوئیس را دیدم فهمیدم چرا مصریها یك وقتی به گاو ستایش میکردند هر گاو سوئیس یك گاو « آپیس » بود یك گاو مصری بود از گاوها و گوسفندهای خودشان میلیونها استفاده میکنند ودر سال مبالغی زیاد ملیونها شیر و کره وشو کولاد بخارج میفروشند آنوقتی که من آنجا بودم درقسمتهائی که بیشتر فرانسوی نشین بودند درحدود صدوهشتاد میلیون فرانك ساعت دستی مچی فروخته بودند از آن آبشارها قوای برق تولید میکنند و یك ملتی در حد اکثر رفاه ونشاط زندگی میکنند که بیشتر از برکت آبشارها ومراتع است ما باید کشاورزی خودمان را بواسطهٔ آبیاری صحیح بکار بیندازیم که این زمینها سیراب شود اولین شرط نشاط درهر ملتی سیری شکم است آنروز آقای

صفوی میگفتند عده زیادی ازمردم ذرت گندیده میخورند بنده عرض میکنم هنوز عده زیادی دراین کشور بلوط و گیاه وپوست درخت میخورند شش هزار سال پیش درمصر شخم میکردند وحبوبات میکاشتند ومیخوردند ولی ما الآن عدّه زیادی پوست درخت میخوریم ریشه گیاه میخوریم در کشوری که سه مقابل فرانسه است چهار مقابل انگلستان است و زمینهای بیکران زراعتی دارد گرسنگی است انگلستان صدی شصت احتیاجاتش ازحیث خواربار ازخارج است ولی بخوبی مردم زندگی میکنند ما باید با یك تدبیری با یك نقشه ای با یك نقشه ثابتی که بادولتها و مجلس ها عوض نشود نقشه ای که حکم قانون را داشته باشد وبهر نحوی باشد عملی شود اول این مردم را سیر کنیم وبعد پول پیدا کنیم پول پیدا کردیم همه کار میشود کرد والا بدون سیرشدن یك قدم نمیشود برداشت نه فرهنگ نه بهداری مؤثر نمیشود بدون سیری فهم ودانش عملی نیست

شب چو عقد نماز می‌بندم — چه خورد بامداد فرزندم

باشکم خالی چه فرهنگ چه بهداری چه انژ کسیون ما باید اول شکم خودمان را سیر کنیم کره بخوریم گوشت بخوریم شیر بخوریم که بعد این مردم بتوانند هر کاری را بکنند ما میتوانیم میلیونها گاو و گوسفند دراین مملکت تهیه کنیم پشمش را به بازار دنیا بفروشیم ، پنبه وابریشم تهیه کنیم به بازار دنیا بفروشیم سابق براین ملیونها عایدات پنبه وفروش پنبه بود از راه تهیه جنس درمملکت وفروش آن به خارج بازرگانی ما هم راه می افتد کارخانه هائی که الآن اینجاست وهر کسی برای آنها حرفی میزند بنده میگویم اینها سرمایه ملّی است وبهیچ وجه من الوجوه این کارخانجات را ازدست دولت وملت نمیشود گرفت باید این کارخانجات را با مواد اولیه خودمان بکار بیندازیم الآن این کارخانها مواد اولیه که نخ و پنبه باشد ندارد اینها را ما میتوانیم با ترتیب ونقشه که بفوریت تهیه نمائیم .

از محصولات کشاورزی مان تأمین کنیم پس بنده در نتیجه پیشنهاد می کنم که دولت ومجلس باید برنامه صحیح اقتصادی حقیقی و بازرگانی یا بقول آقای دکتر مهدق مالی به خصوص از لحاظ کشاورزی تهیه کند و این نقشه در حکم یك قانونی باشد و دائمی باشد که هر روزه متزلزل نشود ومجلس چهاردهم به عقیده بنده مجلس اقتصادی باید باشد

رئیس ـ آقای وزیر کشور .

وزیر کشور (آقای هژیر) ـ مطالب مفصلی آقای دکتر مصدق السلطنه فرمودند که جواب آن را چون تنصیص فرمودند که از آقای اردلان میخواهند بنده جوابی عرض نمیکنم ولی این جا می خواهم توضیحی در مقابل بیانات آقای دکتر مصدق و آقای دکتر شفق عرض کنم چون هر دو نفر ناطق محترم اسمی از بنده بردند آقای دکتر شفق حراف هستند ونطاق استاد زبردست ماهر ومسلط درحرف زدن وایجاد و هم بنده البته دربیان باایشان درنمی افتم و از ایشان کمتر هستم ولی بنده می خواستم ازفرمایشات آقای دکتر مصدق و آقای دکتر شفق استفاده کنم و توضیحاتی عرض کنم . آقای دکتر مصدق فرمودند که فرار از وظیفه آدم را بزرك نمی کند ایستادگی در وظیفه انسان را بزرك می کند حقیقت اینست که بنده قبلا خواسته ام به این دستور و فرمایش ایشان عمل کنم آقای دکتر شفق میفرمایند از حالا باید فکر مجمع صلح بود و فکر این ۱۵۰۰ کیلومتر راه آهنی را که ما این جا داریم ومتفقین ما استفاده میکنند باید کرد عملیاتی که دراین جا انجام شده است و کمکهائی که بمتفقین شده است باید رسیدگی کرد و آقایان وزراء گرفتار هستند و نمیتوانند متأسفانه به این کارها رسیدگی کنند درمقابل این فرمایشات آقای دکتر شفق باید عرض کنم که متأسفانه معلوم میشود که بنده یك نفر بودم و کسی بودم که می خواستم درست به این کار برسم . آقای دکتر مصدق فرمودند که بنده رفتم و برگشتم و نیامدم توضیح بدهم ؟ کجا بیایم توضیح بدهم بنده وقتی که برگشتم هنوز مجلس چهاردهم تشکیل نشده بود بعد هم که تشکیل شد آقایان مطابق نظامنامه مشغول کارهای داخلی خودشان بودند وقتی که مجلس رسمی شد و دولت استعفا داد و آقایان اظهار تمایل بآقای نخست وزیر فرمودند ایشان مشغول تشکیل کابینه شدند بنده یکدفعه برای معرفی دفعه اول حضور آقایان رسیدم و رفتم برای

دفعه دوم هم موقع معرفی دوم آمدم بمجلس و این هم دفعه سوم است (بعضی از نمایندگان ـ در جرائد بایستی بنویسید) بنده خیال میکنم مملکتی که مشروطه است و مجلس دارد هر توضیحی اول باید بعرض مجلس برسد و قبلاً بجرائد نباید داده شود (صحیح است) اولا این را خدمت آقایان عرض کنم که مسافرت اروپا دریك چنین موقعی آش دهن سوز نبود و کسی هم نمیرفت که بنده توسل پیدا کنم که بروم و علت اینکه بنده رفتم یك فرمایشی یك روز آقای امیرتیمور فرمودند که این وضع نیست اگر میتوانید بروید درست کنید بنده هم از همان وقت رفتم دنبال درست کردن که رفتم به لندن (امیرتیمور ـ متشکرم) بنده بودم که بلافاصله وقتی وزیر راه شدم آقای رئیس الوزراء اینجا تشریف دارند در آنموقع وزیر امور خارجه بودند نوشتم گفتم هم بدولت و هم بوزارت امور خارجه و هم بامذاکره کردن بامتفقین که این راه آهن و این راههای شوسه که الآن شما دارید استفاده میکنید باید ببینیم که این استفاده بچه ترتیب باید باشد و امروز که شما دارید استفاده میکنید جبران خسارتی که وارد شده است بچه ترتیب خواهد بود این عمل منجر باین شد که درباب این مسائل ودرباب بعضی مسائل دیگری که آقای دکتر شفق نفرمودند بنده بروم مذاکره کنم . اولاً این را باید حضور آقایان عرض کنم که هر مذاکرهٔ البته نتیجه اش این نیست که صد درصد به نفع یکطرف باشد گزارشی که بایدعرض کنم درموقع خودش عرض خواهم کرد ومدعی میشوم که این مسافرت بنده با وجودهزاران خطرات هوائی وغیر هوائی که داشت و بنده تعهد کردم ورفتم برای مملکت یکی از بهترین قدمهائی بود که بدست کوچك بنده انجام گرفت یعنی برای اینکه دولت انگلستان مسبوق شده باشد که ما چه زحمات وچه صدماتی در ظرف اینمدت تحمل کردیم که بالطوع والرغبة حاضر شدیم با آنها همکاری کنیم البته این کمك ها را با کمال میل انجام دادیم و خالصاً و مخلصاً آنچه را که داشتیم درطبق اخلاص گذاشتیم ولی حالا بایدبما کمك کنید (صحیح است) آقای دکتر شفق می‌فرمایند چیزی که در این مملکت مورد رسیدگی قرار گرفته است این است که دیده اند کدام مأمور سر وقت آمده است وسر وقت رفته است وحال آنکه چیزی که باید درنظرداشت ودید این است که آیا درمیان مأمورین دولت لیاقت وصحت عمل وصلاحیت واینها هست یانه وچه اندازه است . اما مقدمه دوم ایشان درباب صلاحیت آن چند نفر که اسم نبردند فقط اسم بنده را بردند این بود که در عین اینکه فرمودند که در انتگریته و فعالیت و راستی و درستی بنده تردیدی ندارند باز درعین‌حال اسم بنده‌را بردند ونظرشان مثل این بود که بنده نباشم این را بنده نمیتوانم بفهمم (دکتر شفق ـ اینطور نبود) معلوم شد که در مجلس پنج نفر از نمایندگان پیدا نشدند که در مورد یك وزیر نفیاً یا اثباتاً توافق داشته باشند بنا بر این بنده خوشبختانه فرمودند درنتیجه مذاکراتی که شد فرمایشات آقای دکتر شفق را در آنچه مربوط بخودم بود منحصراً از طرف خود ایشان میدانم واز سایر آقایان نمایندگان محترم که ۹۷ نفر منهای یکنفر هستند امتنان و تشکر خود را تقدیم میکنم زیرا که باین ترتیب لیاقت وامانت بنده را تصدیق فرموده‌اند بنده این را مکرر گفته ام و امروز هم در پشت این تریبون مجلس بعرض آقایان میرسانم که کسی هستم که بیست سالی که درخدمت هستم سهل است ۴۲ سال که از عمرم میگذرد از تاریخی که متولد شده ام حساب زندگی خودم رامیتوانم بدهم که چه گرفته‌ام وچه داده‌ام وامروز بنده دراین مملکت حاضرم عرض کنم که غیر از آن چیزی که خودم صورت میدهم که‌چه دارم و نشان هم می دهم که‌از کجا آورده‌ام هر کسی باسم من یاباسم‌پدرم یااقوامم‌دراینمملکت چیزی بدست آورد حق دارد که ملك طبق خودش بداندو بلاعوض ضبط کند بنده در این مدتی که خدمت کرده ام در خدمتگذاری خودم مدعی هستم که آنچه که از عهدهٔ یك فرد ساخته بوده است کوتاهی و قصوری نکرده‌ام بنده بیش ازدو سال است که درخدمت آقایان دارم‌خدمت‌میکنم و تمام اوقات بنده صرف رسیدگی بکار ها و رسیدگی بامور

مردم شده است بنده خودم را از تمام تفریحات دنیوی محروم کرده‌ام برای این که امروز بتوانم با شهامت این عرض را بکنم (صحیح است) و تصور میکنم که قدر شناسی آقایان بخصوص اینکه فرمودند این مجلس که‌حالا شروع بکار کرده است و میخواهد یك خدمات بزرگی‌را شروع کند نباید اجازه بدهد که یك فردی که اینطور خدمت کرده است و تمام صحت و سلامت مزاجش را روی کار گذارده است دلسوخته باشد (صحیح است) اصرار در اینکه در خدمت باشم ندارم‌ولی تاوقتی که توجه آقایان پشتیبان بنده‌است بگفته این و آن هم اهمیت نمیدهم باین زودیها از جاده‌هم در نمیروم و بشیاع هم عقیده ندارم .

رحیمیان ـ مسافرت بلندن را بفرمائید .

وزیر کشور ـ آن مربوط ببرنامه نیست فعلامذاکره در اطراف برنامه است .

جمعی از نمایندگان ـ ختم جلسه .

[۴ ـ موقع و دستور جلسه بعد ـ ختم‌جلسه]

رئیس ـ آقای‌رفیع‌هم‌پیشنهادختم‌جلسه کرده‌اندبفرمائید

رفیع ـ بطوریکه خاطر آقایان مسبوق است اغلب مذاکرات لازم در موقع طرح‌برنامه دولت باید بشود واغلب آقایان هم یادداشت کرده‌اند و مسائلی‌دارند که میخواهند صحبت کنند ودر نتیجه مذاکرات تکالیف‌دولت‌هم‌روشن‌تر میشود وبهتر میتواند کاربکندحالا اگر بخواهیم دراین‌جلسه این کار را تمام کنیم بعقیده بنده نمیشود و باقی آقایان هم که‌اجازه‌گرفته اندخوب است‌صحبتشان‌رابفرمایند بنابراین آقایان موافقت بفرمایند جلسه را ختم کنیم و جلسه‌آینده روز سه شنبه باشد (صحیح است)

رئیس ـ بنابراین با ختم جلسه مخالفی‌نیست ؟ (خیر) جلسه‌ختم‌میشود **جلسه آینده روز ۳ شنبه ۲۲فروردین ساعت نه دستور هم برنامه دولت**

[مجلس یکساعت بعد از ظهرختم شد]

رئیس مجلس شورای ملی ـ محمدصادق‌طباطبائی